

La inseguretats en campanya

Xavier Muñoz/ @xavi_muso

Vídeos casolans de ganivetades i narco pisos omplen portades: la inseguretats ciutadana ha entrat en campanya! Molt nostrats, diuen els sabuts que els “plecs de cordill” o “romanços de cec” son els primers mitjans de comunicació de masses, on rodamóns cantaven als mercats de les ciutats com Barcelona les extravagàncies de pròfugs criminals. La gent comprava els plecs per llegir-los i repetir-los en reunions d’amics i familiars. D’allà fins avui, **l’exageració de la delinqüència és un dels temes favorits del periodisme**. No ho dic jo, us prometo que ho vaig aprendre a la facultat de dret. Suma-li governs d’esquerres, tradicionalment incòmodes en aquest debat, candidats de la dreta més dura i ex-ministres de l’interior, en la lluita electoral pel govern de grans ciutats en pugna amb l’auge ferotge del capitalisme i les misèries que l’acompanyen. Diu la RAE que la seguretat és la “certesa que alguna cosa ha de complir-se”. Doncs bé, se sap, parlarem d’inseguretats ciutadana, de dades incomprendibles i de vídeos casolans. Mirarem d’aportar alguna cosa al debat doncs.

La inseguretats és un concepte abstracte, intangible; una percepció. No és científicament sostenible fonamentar res real en estudis sobre inseguretats. La inseguretats no depèn tant de si es roben més telèfons al metro o si el govern de torn combat l’assetjament immobiliari (172.1 del codi penal), com de si els mitjans fomenten segons quin tipus de discurs i per tant, generen opinió pública al respecte. Bé, no siguem dolents amb la premsa. Si hi ha debat serà perquè hi ha dades que ho sustenten. Les dades ens donen una aproximació força més rigorosa als índex de delictes que es denuncien, que es resolen o que es persegueixen a la ciutat, que no pas la percepció d’inseguretats. Ara bé, ens apropem als ítems anteriors, però no als delictes que realment es produeixen. Són coses diferents. És el que en criminologia s’anomena “la xifra negra del delicte”. No sabem quants n’hi havien i quants n’hi han de delictes, només quants se’n detecten, el qual depèn de molts factors. Per tant no saben si augmenten, perquè n’hi han que no es detecten.

Per valorar si un model de seguretat ciutadana fracassa és fonamental definir quins delictes es persegueixen i com

Exemple d’això anterior: aquest estiu llegíem innumerables notícies d’agressions sexuals a festes majors. L’augment té a veure amb un repunt d’aquestes o amb que es denuncien més? És per l’efecte crida o per l’empoderament de moltes dones que ho fan visible? És pel rebuig social arrel de “la manada” i la sensibilització de les administracions? El mateix podríem dir amb l’augment de les causes penals per corrupció de l’última dècada; hom creuria que vivíem en un oasi fins al “Cas Palau”. Res més lluny de la realitat. **Els mitjans en parlen i augmenta la sensació d’inseguretats**, però no és que el problema vagi a més, sinó que es denuncia i persegueix més, per tant no empitjora, sinó que tendeix a resoldre’s.

Un altre element fonamental per valorar si un model de seguretat ciutadana fracassa consisteix a definir quins delictes es persegueixen i com. Poden ser mesures per a disminuir la delinqüència, la definida com a tal al propi codi penal, tant perseguir manters o carteristes (mesures clàssiques de la dreta), com formar a policies en la detecció de delictes d’odi (510 C.P.) o querellar-se contra els policies que s’acarnissen el primer d’octubre (173 C.P). El missatge que s’envia a la societat respecte a les prioritats de seguretat i el model de convivència és diferent, evidentment.

La dreta tendeix a perseguir la delinqüència amb més policia al carrer, creient que genera més sensació d’allò que anomenàvem “seguretat/inseguretats”, però no ataca l’arrel del problema. Si

a delictes contra el patrimoni ens referim (furts, robatoris a vivendes, etc), és indubtable que el problema és sistèmic; és en part conseqüència d'una societat desigual on al mateix barri del centre de Barcelona es concentren habitants amb un telèfon mòbil a la butxaca que costa més que el salari mensual que amb sort guanyaran moltes de les veïnes.

Combatre la desigualtat i fomentar la cohesió social és l'únic mecanisme apte per a reduir la delinqüència

L'èxit social i personal passa per l'acumulació, per "tenir" més i millor. Per molt car que pugui sortir robar i que t'ensampin, sempre hi haurà individus disposats a intentar-ho. Com a exemple les grans ciutats dels EUA: Al país occidental amb major ratio de policia per habitant, com més desigualtat, més delinqüència patrimonial. La repressió no afecta gaire la variable. Combatre la desigualtat i fomentar la cohesió social és l'únic mecanisme apte per a reduir la delinqüència.

Rere quatre pinzellades d'això anterior, si vostè és d'aquells a qui no el convencen gens les solucions socials i considera que malgrat tot, calen més policies. És lícit i raonable, però comencem doncs per explicar a la gent que els ajuntaments no són els competents en seguretat ciutadana ni les policies locals no tenen les eines adequades per a investigar i gestionar la complexa seguretat ciutadana de les grans ciutats. Per més guàrdia urbans que s'incrementin, per molts vídeos d'Albiol enfrontant-se als okupes de Badalona, per molta dialèctica xenòfoba, **els Mossos i la Generalitat seguiran sent els competents i els qui tenen les eines per a perseguir la delinqüència a les ciutats.** És el que passa quan t'emboliques amb les competències: mentre els Mossos prioritzen la lluita contra el terrorisme (competència de la policia espanyola), la premsa i els partits demana guàrdia urbans per aturar els furts (competència autonòmica). Embolica que fa fort, i així, l'efectivitat tendint a zero.

Al final, com sempre, qui paga els plats trencats és la ciutadania mentre la dreta fa demagògia per no arreglar res i l'esquerra temptada de gestionar allò públic com advertia Wacquand: l'educació i la sanitat amb la mà esquerra i la seguretat amb la mà dreta. S'apropen eleccions. Reafirmem el model propi i seguim-lo construïnt des del social i el bé comú, des dels ajuntaments; **cohesió social i model de seguretat propi, mirada llarga, que per a més policia ja en vindran altres.**

Xavier Muñoz Soriano és advocat i criminòleg.